

Finnstjerneblom i Vadsø

Søk etter nye forekomster i 2013

Geir Arnesen

Finnstjerneblom i Vadsø

Søk etter nye forekomster i 2013

Ecofact rapport: 445

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Arnesen, G. 2015. Finnstjerneblom i Vadsø – søk etter nye forekomster i 2013. Ecofact rapport 445. 8 s.
Nøkkelord:	Vadsø kommune, Prestelva, Varangerhalvøya, naturmangfold, østlige arter
ISSN:	ISSN 1891-5450
ISBN:	978-82-8262-443-5
Oppdragsgiver:	Fylkesmannen i Finnmark
Prosjektleder hos Ecofact AS:	Geir Arnesen
Kvalitetssikret av:	Gunn-Anne Sommersel
Forside:	Tett undervegetasjon av bare finnstjerneblom i vierkratt. Bildet er fra en grøft nær Prestelva. Foto: Geir Arnesen

www.ecofact.no

INNHold

FORORD	1
1 INNLEDNING	2
2 METODE OG RESULTATER	3
2.1 UNDERSØKTE OMRÅDER.....	3
2.2 FOREKOMSTER AV FINNSTJERNEBLOM I VADSØ KOMMUNE	3
2.3 OPPSØKTE OMRÅDER DER DET IKKE BLE GJORT FUNN	7
2.4 FINNSTJERNEBLOM, EN INNFØRT ART I NORGE?	7
3 KILDER	8

FORORD

Ecofact har på oppdrag for Fylkesmannen i Finnmark utført et søk etter finnstjerneblom i Vadsø kommune i 2013. Kartleggingen ble utført av Geir Arnesen.

Det har tidligere vært utført flere søk etter finnstjerneblom rundt Vadsø. I 1980 ble arten oppdaget for første gang ved den gamle campingplassen, men først i 2004 ble den ettersøkt på nytt av Geir Arnesen og Torbjørn Alm. I 2009 ble den oppsøkt i forbindelse med utarbeidelse av faggrunnlag til handlingsplan for ti trua arter i Finnmark. På forekomsten nær Vadsø sentrum har det vært store inngrep de siste tiårene, og populasjonen har blitt påvirket, ikke minst under den pågående reguleringsplanen for Fossen vest. Vi oppsummerer med dette status for arten etter at den endelig har blitt fullstendig kartlagt i området rundt Vadsø.

Tromsø
31. mars 2015

Geir Arnesen

1 INNLEDNING

Finnstjerneblom er en flerårig art. Plantenes høyde varierer oftest mellom 10 og 40 cm, og utseendemessig ligner de den nærstående arten myrstjerneblom. Finnstjerneblom er imidlertid grønnere, og oftest rent grønn i motsetning til den mer grå- eller blågrønne myrstjerneblom. I tillegg kjennes finnstjerneblom på at den har smalere lansett- til linjeformede blad i forhold til myrstjerneblom. Den er i tillegg fint ru av små papiller på stengelen og i bladkantene, og har kortere begerblad (3-5 mm lange) og kronblad (4-8 mm lange). Den langstilkede, slappe blomsterstanden kan ha 2-10 hvite blomster (figur 26) som starter å blomstre i midten av juli på lokalitetene i Finnmark. Støvknappene blir mørk lilla og korte, og frøene blir 0,9-1,2 mm lange.

De første funnene i Norge ble gjort i 1980 i Vadsø i det området som i dag huser idrettshall, samt ungdomsskole og barneskole. I 2001 ble det også funnet en forekomst ved Sjøbuselva og en tredje forekomst ble oppdaget i 2007 ved Langnes i Sør-Varanger.

I handlingsplanen for ti truede karplanter i Finnmark er det ikke lagt opp til noe spesielt søk etter flere forekomster av finnstjerneblom. Rundt Vadsø er arten imidlertid under stort press da forekomstene trues av nedbygging. På bakgrunn av dette har det derfor likevel blitt gjennomført en kartlegging av totalutbredelsen av finnstjerneblom rundt forekomsten der. I tillegg har det blitt søkt langs nærliggende vassdrag. Det ser ut til at arten i stor grad vokser i flomsonen langs bekkekanter der den er påvist.

2 METODE OG RESULTATER

2.1 Undersøkte områder

Vadsø sentrum:

Grøftesystem og sidebekker til bekken Prestelva ble undersøkt til fots. Det samme gjelder selve Prestelva. Denne ble også undersøkt oppstrøms til arten ikke lenger var å se.

Sjåbuselva:

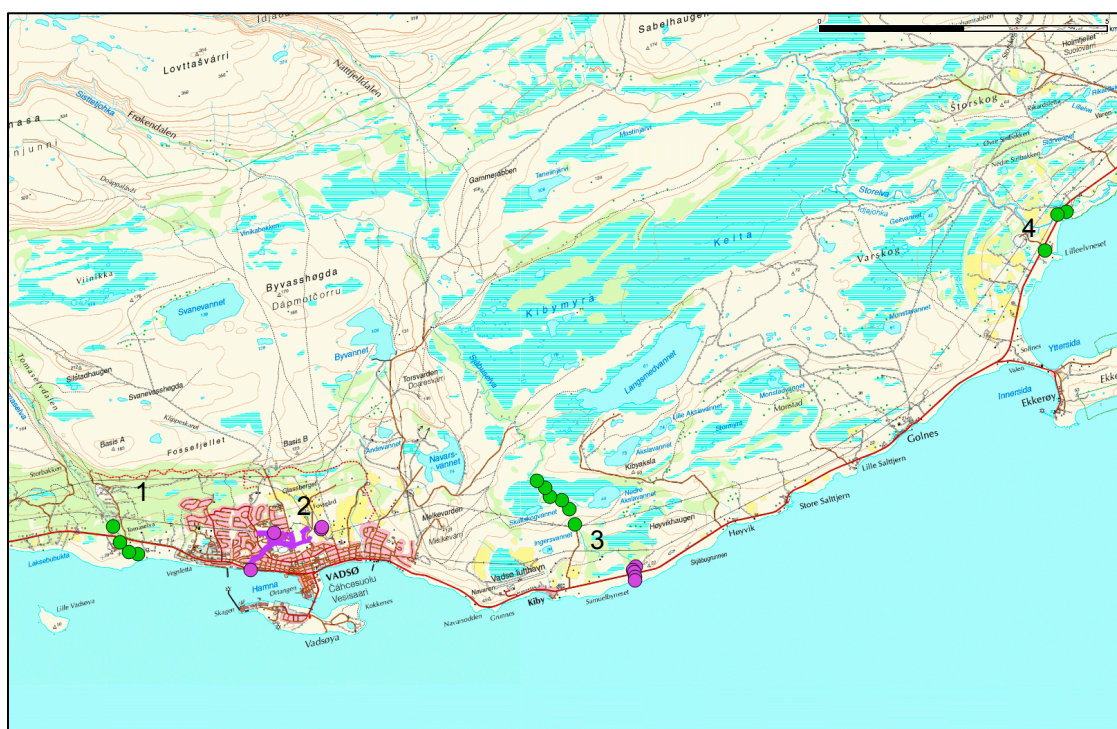
Elvebreddene ble undersøkt til fots oppstrøms til arten ikke lenger var å se. I tillegg ble den undersøkt langs en strekning lenger oppe (Fig. 1.).

Tomaselva:

Elva ble undersøkt til fots mellom veien og sjøen, samt et stykke oppstrøms veien.

Storelva (Mellom Ekkerøy og Krampenes):

Et stykke oppstrøms og nedstrøms veien. I tillegg ble den såkalte Lilleelva som ligger rett sør for Storelva undersøkt nedstrøms hovedveien.

Figur 1. Kart som viser undersøkte områder. Lilla prikker og streker viser bekreftede forekomster. Grønne prikker indikerer områder som er undersøkt uten at finnstjerneblom har blitt påvist. 1. Tomaselva, 2. Prestelva, 3. Sjåbuselva, 4. Storelva og Lilleelva.

2.2 Forekomster av finnstjerneblom i Vadsø kommune

Området rundt Prestelva:

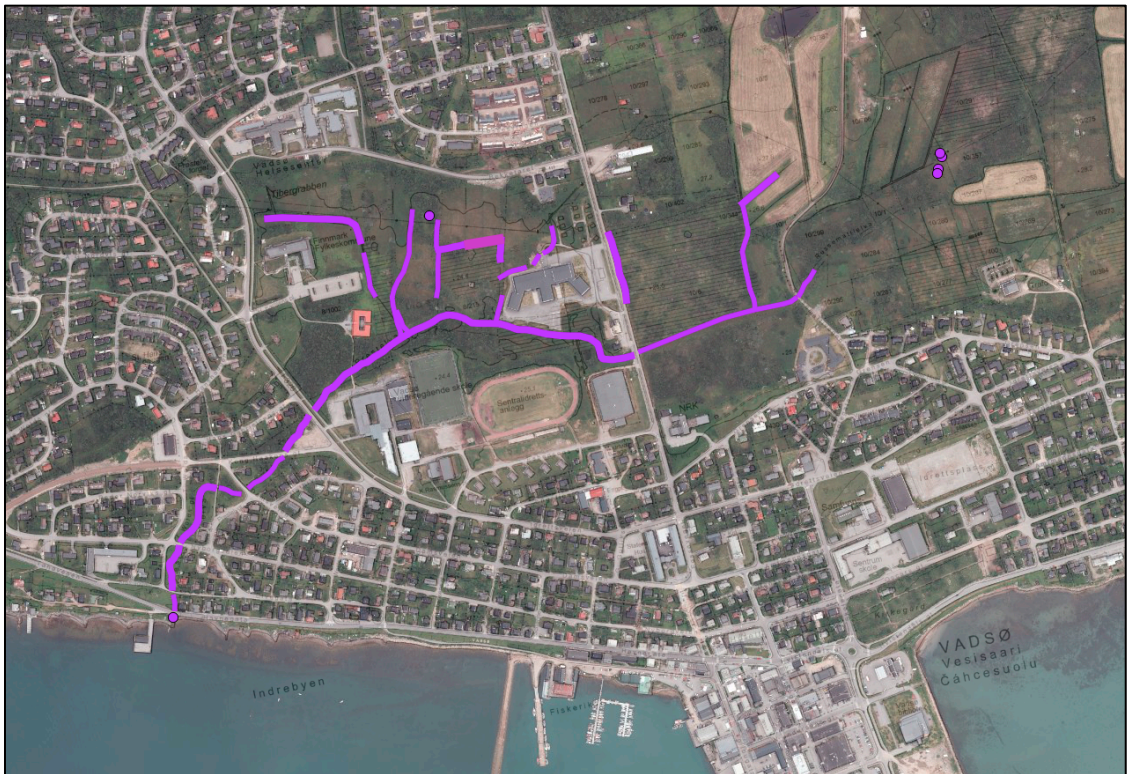
Kartleggingen i 2013 har vist at det er ganske mye finnstjerneblom i grøftesystemet som munner ut i Prestelva, samt langs selve Prestelva. Mange av grøftene er av relativt

ny dato, og arten har åpenbart spredd seg raskt inn i disse. Den ser ut til å ha visse pionéregenskaper og etablerer seg raskt på åpen jord. Dette har en kunnet observere rundt den nybygde ungdomsskolen der den fantes i store mengder på nye fyllinger mot Prestelva i 2004. Disse fyllingene er nå gjengrodd av andre arter og finnstjerneblom er borte. Vi antar derfor at det har vært ganske store endringer i utbredelsen av finnstjerneblom rundt Prestelva de siste årene. Antall individer var i 2013 over 10 000, men dette tallet varierer nok også svært mye.

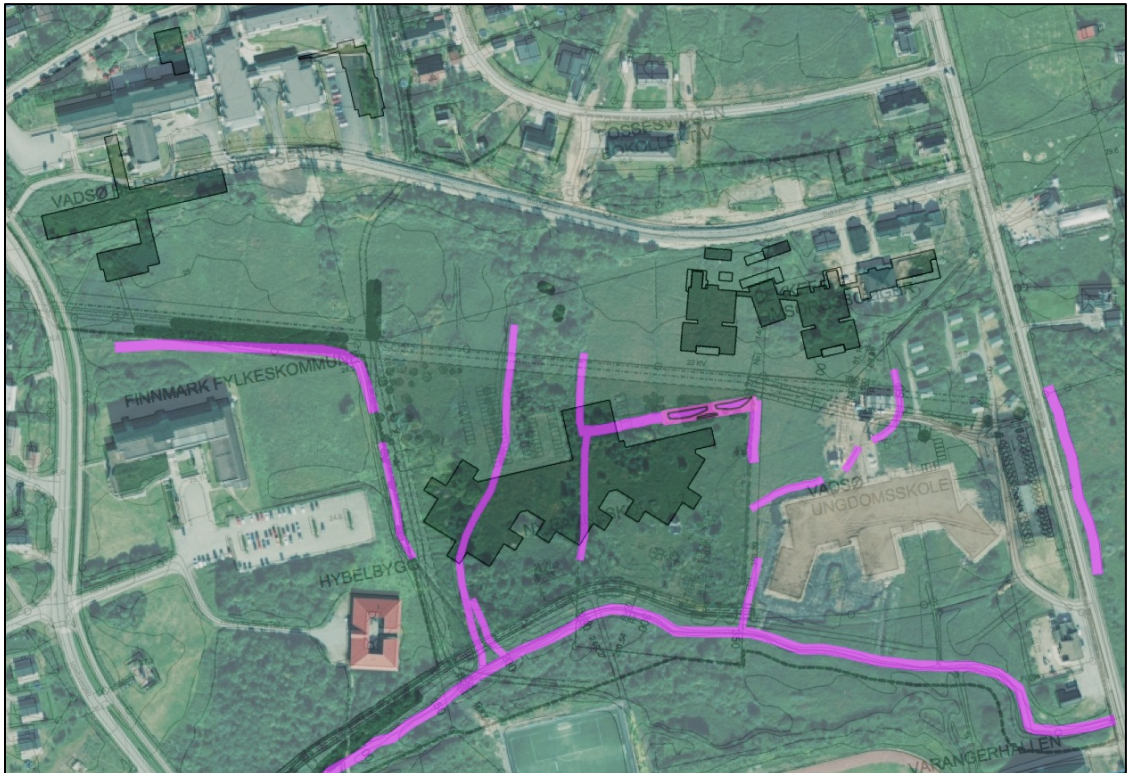
Arealet nord for Prestelva er et gammelt slåtteland som er etablert på drenerte myrer. Det er derfor mange gamle grøfter i området som ble etablert den gangen området ble ryddet til slått. Ettersom det har blitt bygget ny infrastruktur har det også blitt etablert nye grøfter. I dag vokser det finnstjerneblom både i nye og gamle grøfter, men størst forekomst ser det ut til å være i de relativt nye grøftene og langs Prestelva. I 2013 da området ble undersøkt var Vadsø kommune i ferd med å starte bygging av ny barneskole i et areal som delvis berører forekomst av finnstjerneblom. Artens utbredelse i området vil da igjen endre seg, og det er ikke umulig at den får et oppsving som følge av at mange habitater med åpen jord blir tilgjengelig etter utbyggingen. Figur 3 viser hvordan utbredelsen av finnstjerneblom var før byggingen av ny barneskole i 2013.

Figur 2. Det gamle slåttelandet med grøfter nord for Prestelva. Grøfta i forgrunnen har store forekomster av finnstjerneblom. Foto: Geir Arnesen.

Figur 3. Lilla strek og prikker viser utbredelse av finnstjerneblom rundt Prestelva i 2013, før ny barneskole og omsorgsboliger ble bygget. Tykkelse på strek gir en indikasjon på mengden av finnstjerneblom.

Figur 4. Planlagte nybygg i Vadsø (mørk grått) som er i delvis konflikt med forekomster av finnstjerneblom (lilla strek) i henhold til KU for reguleringsplan for Fossen vest.

I forbindelse med bygging av ny barneskole (midt i bildet på figur 4) ble en av de mest individrike forekomstene av finnstjerneblom flyttet ca. 50 meter mot nord til et område som ikke skulle bli berørt av reguleringsplanen. I 2014 ble det påvist finnstjerneblom i området arten ble flyttet til. Det gjenstår likevel å se hvordan overlevelsen av arten blir på sikt i de berørte områdene.

Prestelva er trolig habitatet som finnstjerneblom kan overleve på over tid på denne lokaliteten. Hvis denne bekken ikke blir nedbygd eller kanalisert har arten gode muligheter til å ha en solid populasjon i dette området fremover på tross av alle inngrepene den allerede har vært utsatt for.

Forekomst ved Sjøbuselva

Det er kun observert finnstjerneblom i området der veien krysser elva. De første plantene som ble oppdaget vokser i vierkratt rett nedstrøms broa, men det er en litt større forekomst rett ovenfor broa, og noe spredte planter også enda litt lenger opp i vierkratt. Totalt kan det være snakk om 200-400 individer på dette svært begrensede området. Lenger oppe i elva ble det også søkt etter arten. Til tross for svært lignende habitater ble arten ikke funnet.

Figur 5. Utløpet av Sjøbuselva med forekomster av finnstjerneblom inntegnet med lilla. Punkter viser enkelte forekomster mens polygoner indikerer mer sammenhengende utbredelse. Demningen som ble sprengt under krigen kan også sees rett oppstrøms veien.

Figur 6. Østbredden av Sjøbuselva rett oppstrøms broa og den gamle sprengte demningen der det er størst forekomster av finnstjerneblom. Foto: Geir Arnesen.

Per i dag virker finnstjerneblom stabil på forekomsten ved Sjøbuselva, og det ser ikke ut til at noen form for skjøtsel er nødvendig.

2.3 Oppsøkte områder der det ikke ble gjort funn

Tomaselva ligger rett vest for Vadsø. Det er en litt større bekk en Prestelva, men vesentlig mindre en Sjøbuselva. Det syntes å være svært passende habitater for arten i langs bekken, men ingen funn.

Storelva som munner ut mellom Ekkerøy og Krampenes ble også sjekket ut. Også her er det svært lignende habitater som langs Sjøbuselva, men arten ble ikke påvist. Tilsvarende gjelder for Lilleelva som ligger rett sør for Storelva.

2.4 Finnstjerneblom, en innført art i Norge?

Det er neppe nødvendig å forklare forekomstene i Vadsø og Sør-Varanger med at arten kun kan ha kommet dit ved hjelp av mennesker. Disse forekomstene føyer seg greit inn i artens totalutbredelse selv om de danner grensen mot nordvest. Det kan likevel god hende at arten er innført på lokalitetene den forekommer i Vadsø. Faktorer som taler for at den har kommet inn med mennesker er blant annet at den har klare egenskaper som en ugressplante når den får tilgang til åpen jord. Den sprer seg da raskt til slike habitater og setter rikelig med blomster. Det er derfor en art som lett kan ha blitt med når en har håndtert og transportert jord. Det er også slik at begge forekomstene i Vadsø ligger på områder som har hatt betydelig menneskelig

påvirkning. Forekomsten i Vadsø sentrum ligger som nevnt på gammelt jordbruksland, og at arten kan ha kommet inn via mennesker når jorda ble drevet er ikke usannsynlig. Det er heller ikke usannsynlig at den kan ha kommet inn og etablert seg på naturligvis vis både før eller mens arealet ble drevet som jordbruksland.

Når det gjelder forekomsten ved Sjøbuselva så var hele det arealet arten vokser på nå ovenfor broa neddemt frem mot andre verdenskrig. Etter det vi vet ble demningen sprengt av tyskerne mot slutten av krigen. Arten må derfor ha kommet hit etter krigen. Den kan ha spredd seg oppover fra de få individene nedstrøms broa, men da er det rart at den ikke også finnes lenger opp i vassdraget også. Slik vi ser at finnstjerneblom vokser er det veldig sannsynlig at den har kommet inn som en pionerart på den åpne jorda etter at vannet ble borte. Kanskje har den kommet fra den vesentlig større forekomsten rundt Prestelva.

3 KILDER

Arnesen, G. 2013: Reguleringsplan "Fossen vest" i Vadsø- KU for naturmangfold. Ecofact rapport 286. 23 s.

Artsdatabanken - www.artsdatabanken.no

Fylkesmannen i Finnmark (2011-2015). Handlingsplan for 10 trua karplanter i Finnmark. Hengegras (CR), altaihaukeskjegg (VU), russearve (VU), polarflokk (CR), kvitsjøsalturt (EN), tatarsmelle (CR), finnstjerneblom (VU), pomorstjerneblom (CR), kolastjerneblom (CR) og finnmarksvineblom (CR).